

Ebeveynlerin Çocukluk Yaşantılarının Çocukları ile İlişkisine Etkisi

The Effect of Parents' Childhood Experiences on Their Relationship with Their Children

Ayşegül YILDIRIM¹

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının çocukları ile ilişkisine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya il merkezinde 0-18 yaş aralığında çocuğu olan 357 anne oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği ve Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre çocuğun yaş aralığı ve çocuk sayısının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumlarının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin yaşının olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin eğitim durumunun olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin kardeş sayısının çocukluk yaşantısı, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi, genel ebeveynleştirme ve kardeş odaklı ebeveynleştirme ile annenin iş durumunun olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerin çocukluk dönemindeki yaşantıları kendi çocukları ile ilişkisini diğer değişkenler ile (eğitim düzeyi, kardeş sayısı vb.) etkileyebilmektedir. Sağlıklı bir çocukluk geçirmenin sağlıklı bir çocuk yetiştirme ile önemli ilişkisi nedeniyle ebeveynlere yönelik eğitimlerin, seminerlerin, farkındalık çalışmalarının kurumlar veya bireysel araştırmacılar tarafından yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynleştirme, Ebeveynleştirilmiş Çocuk, Ebeveyn Tutumu, Aile, Çocuk

ABSTRACT

Objective: In this study, it is aimed to examine the effects of the childhood experiences of the parents on the relationship with their children. **Materials and Methods:** General screening model was used in this study. The study group of the research consists of 357 mothers who have children between the ages of 0-18 in the city center of Konya. Parented Child Scale- Adult Form, Parent-Child Relationship Scale and General Information Form were used as data collection tools in the study. **Results:** According to the results obtained, parents' childhood experiences can affect their relationship with their children along with other variables (education level, number of siblings, etc.). Due to the important relationship between having a healthy childhood and raising a healthy child, it is recommended that trainings, seminars and awareness studies for parents be carried out by institutions or individual researchers. **Conclusion:** Accordingly, the childhood experiences of the parents may affect their relationship with their children with other variables (education level, number of siblings, etc.). Due to the important relationship between having a healthy childhood and raising a healthy child, it is recommended that trainings, seminars and awareness studies for parents be carried out by institutions or individual researchers.

Keywords: Parenting, parented child, parental attitude, family, ,child.

¹Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0002-5903-1827

Sorumlu Yazar: Ayşegül YILDIRIM, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Konya, Türkiye, e-mail: aysegulyildirim@karatay.edu.tr

GİRİŞ

Aile kavramı, ebeveynler ve çocuklarının aralarındaki etkileşimlerin sonucu meydana gelen bir sistemdir. Bu sistemin öğeleri olan aile fertlerinin aralarında ortak bir geçmiş yaşanmışlık, duygusal bağ ve aile bireylerinin ihtiyaçlarının temini için ortak yöntemler bulunmaktadır (Yalın ve ark., 2007). Maddi manevi değerlerin nesilden nesile aktarıldığı bir kurum olan aile, içerisinde bulunan bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal gereksinimlerini karşılamaktadır (Durualp ve Durualp, 2018). Çocuklar dünyaya geldikleri andan başlamak üzere ihtiyaç duydukları sevgi, ilgi ve ihtiyaçlarının ebeveynlerinin karşılamasına gereksinim duyarlar. Bu ihtiyaca bağlı olarak ebeveynler kendilerinin yetiştiriliş stili, çevrelerinde edindikleri gözlemler ve öğrenim hayatları sürecinde edindikleri bilgilere bağlı olarak çocuklarını yetiştirirler. Bunların yanında farklı pek çok değişken ailelerin çocuklarının yetiştirme stilini etkileyebilmektedir (Demiriz ve Öğretir, 2007; Demirutku, 2007).

Ebeveynler çocuk gelişiminin her sürecinde önemli bir role sahiptir. Artık yaygın olarak kabul gören görüş, çocuk ve ebeveynlerin etkileşim içerisinde olduğu karşılıklı olarak birbirlerinden bir şeyler öğrenebildikleri, diyalektik tarzda aralarında bir ilişki modeli temel alınmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2005). Bireylerin çocukluk döneminde şekillenmeye başlayan kişilikleri, ebeveynlerinin tutumlarıyla temel özellikleri oluşmaktadır (Kuzgun, 2019). Çocuğun bir birey olarak sağlıklı bir yetişkin olması için anne ve babanın tutumunun etkisi son derece etkilidir. Çocukluk yaşantısında olumlu ebeveyn tutumları, çocuğun sağlıklı bir yetişkine dönüşmesi için önemlidir (Yavuzer,1990; Yörükoğlu, 2004). Aile içerisinde bireylerin rollerinin dağılımında kabul gören ebeveynlik kurallarından birisi, ebeveynlerin çocuklarının fiziksel ve duygusal gereksinimlerini karşılamakta sorumlu olmalarıdır. Ebeveynlerin bu sorumluluklarını yapamadıkları durumlar oluştuğunda aile içerisindeki rol ve sorumluluklar aile üyeleri tarafından yeniden belirlenerek aile içindeki dengenin devamı sağlanmaya çalışılır (Minuchin, 1988. Akt: İplikçi ve Şahin-Acar, 2019). Bireylerin çocukluktan yetişkin bir birey olmaya geçişlerinde, bireylerin sorumluluklarının artmasına bağlı olarak olgunlaşmaları, yaşlarına uygun yetişkin ve ebeveyn rollerini almaları olağandır. Ancak, çocuk ya da ergenler buldukları gelişim dönemlerinde veya onlara uygun olmayacak şekilde ebeveynlerinin sorumluluklarını taşımak zorunda kaldıkları durumlar bir soruna dönüşebilmektedir (Minuchin ve ark., 1967 Akt: Köyden ve Uluç, 2018). Ebeveynlerin, çocuklarının temel ihtiyaçlarını kısmen ya da tamamen karşılayamadığında veya ebeveynin kendi ihtiyaçlarının

karşılanmasında çocuklarından beklenti içerisinde olduğu durumlar ebeveynleştirilme kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır (Zencir ve Haskan Avcı, 2019).

Ebeveynleştirme; aile içerisinde, çocuğun yaşına uygun olmayan bir şekilde, ilgi ve ihtiyaçlarından özveride bulunarak ebeveyninin rolünü üstlenmesi, ebeveyn veya ebeveynlerine karşı ebeveyn rolüne yerleştirildiği aile yapısını tanımlar (Haxhe, 2016; Emre, 2016). Literatürde ebeveyn çocuk tanımlaması ilk kez Minuchin (1967) tarafından yapılmıştır. Ebeveyn çocuk; gelişim seviyesine uygun olmayacak şekilde ebeveyninin görev ve sorumluluklarını yüklenen, ebeveyninin ebeveyni olan çocuktur. Daha sonra Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973) kavramı ebeveynleşme olarak adlandırılmışlardır. Bu kavramda “ebeveynlerin çocuklarını, doğrudan ya da dolaylı olarak aile fertlerinin gereksinimlerini karşılamalarını ve çocuklarının ebeveyn rollerini üstlenmelerini teşvik etmeleri ile çocukta ortaya çıkan olağan dışı roller” şeklinde tanımlanmıştır (Büyük, 2020; Zencir ve Haskan Avcı, 2019; Emre, 2016).

Ebeveynleşme kavramı, çocuğun evde üstlendiği rol ve sorumluluklarına göre araçsal ve duygusal olmak üzere iki tür ebeveynleştirme ve ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı olmak üzere iki farklı odak noktası vardır. Araçsal ebeveynleşme de çocuklar, ev işlerini yapma, çocuk bakma, yemek yapma, aileye maddi kazanç sağlama gibi ebeveynlerinin sorumluluğu olan rolleri üstlenirler. Duygusal ebeveynleşme de ise çocuklar, ebeveynler için sırdaş, dert dinleyen kişi veya arabulucu olarak rol üstlenerek ebeveynlerinin duygularını anlayan, aile içi problemleri çözen rolleri üstlenirler. Duygusal olarak ebeveynleşmiş çocuklar, aile bireylerinin sosyal ve duygusal gereksinimlerini sağlamak için sorumluluk alır, aile içerisinde bir nevi arkadaş veya anne rolü sergilemektedir (Burton vd., 2018; Hooper ve ark., 2011). Ebeveynleşmenin genelde sağlıksız ve işlevini yitirmiş ailelerde ve problemlili ebeveynlik yetisine sahip olan ailelerde görüldüğü araştırmalarda belirtilmektedir (Burnett vd, 2006). Ailedeki kronik fiziksel ve ruhsal hastalıklar, aile içi şiddet, boşanma, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması ve göç gibi durumlar ebeveynleşmenin görülebileceği risk faktörleridir. Ayrıca stresli aile yapılarında ebeveynleşmenin nesilden nesile aktarılarak daha çok okul çağında gerçekleşme eğiliminde meydana geldiğine dair bulgular da vardır (Akün, 2017; Macfie vd., 2005). Araştırmalarda, ebeveynleşmenin çocuk ve genç üzerinde olumsuz benlik algısıyla ilişkilendirilse de öz yeterlilik açısından olumlu durumlar olduğu da belirtilmektedir. Ebeveynleşmenin, ilerleyen dönemlerde kişilerin yaşamında olumsuz kişilik örüntüleriyle

birlikte, kişilerde depresyon, utanç, sosyal izolasyon, intihar duyguları gibi sorunlarla karşılaşılabilirler belirlenmektedir (Akün, 2017; Byng-Hall, 2008).

Ebeveynleşme kavramı yeni değildir. Çalışmalarda ebeveyn rolünü üstlenen kişilerin akademik başarıları, duygusal durumları, sosyal ilişkileri gibi konular ele alınmıştır. Ebeveynleşmenin ileri dönemlerdeki yaşantılara olan etkisi sınırlıdır. Bu çalışmada ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının çocukları ile ilişkisine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının çocukları ile ilişkisine etkisinin incelendiği bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2010). Araştırmanın çalışma grubunu Konya il merkezinde 0-18 yaş aralığında çocuğu olan 357 anne oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada ebeveynleştirilmiş çocuk ölçeği – yetişkin formu, ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeği ve genel bilgi formu kullanılmıştır.

Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu: Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu Tolga Zencir ve Özlem Haskan Avcı (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, genel ebeveynleştirilme ve kardeş odaklı ebeveynleştirilme olmak üzere iki alt ölçeğe sahiptir. Ölçek 32 maddeden oluşmakta, 8,10,12 ve 22 nolu maddeleri ters kodlanmakta ve beşli likert tipinde 1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum olacak şekilde derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça ebeveynleştirilme düzeyi artmaktadır. En az bir kardeşi olan bireyler için ölçeğin ilk bölümü olan genel ebeveynleştirilme alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 110, en düşük puan 22 ve ikinci bölümü olan kardeş odaklı ebeveynleştirilmede alınacak en yüksek puan 50, en düşük puan 10; kardeşi olmayan bireyler için ise genel ebeveynleştirilme alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar geçerli olacak şekilde hesaplanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .88, madde toplam korelasyon katsayıları ise .37 ile .71 arasında bulunmuştur.

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği: Hetherington ve Clingempeel tarafından 1992 yılında geliştirilen ölçeğin, Aytaç vd. tarafından (2018) Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşmakta ve beşli likert tipindedir (1= hiç; 5= aşırı anlamındadır). Ölçeğin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi (EÇİÖ-P) ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi (EÇİÖ-N) olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek puanlaması: Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi Alt Ölçeği Maddeleri: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,15. Olumsuz Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Alt Ölçeği Maddeleri: 10,11,12,13,14 şeklindedir. Olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan puanların artması ebeveyn çocuk ilişkisindeki olumlu ilişki özelliğinin artması; olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan puanların artmasında da ebeveyn çocuk ilişkisindeki olumsuz ilişki özelliğinin arttığı görülmektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Bileşik güvenilirlik EÇİÖ-P alt ölçeğinde .81 ve EÇİÖ-N alt ölçeğinde .80'dir; alt ölçekler iyi bileşik güvenilirlik göstermektedir (Aytaç vd., 2018).

Genel Bilgi Formu: Araştırmada, 0-18 yaş grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu form çocuğun yaşı, çocuk sayısı, sosyo-ekonomik durum, annenin yaşı, annenin eğitim durumu, annenin iş durumu, annenin mesleğine ilişkin çoktan seçmeli bilgilerden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 22 programından yararlanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce yapılan normallik testleri sonucunda, verilerin normal dağılım sergilemediği anlaşıldığından nonparametrik testlerden yararlanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra, Spearman korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Veriler %95 güven aralığında analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlilik çalışmaları daha önce yapıldığından bu araştırmada ayrıca geçerlilik analizleri yapılmamış olup yalnızca güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri sonuçlarına göre kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin yapılan güvenilirlik analizi sonucunda olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeği Cronbachs Alpha katsayısı 0.830, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeği Cronbachs Alpha katsayısı 0,824, genel ebeveynleştirilme alt ölçeği Cronbachs Alpha katsayısı

0.880, kardeş odaklı ebeveynleştirme alt ölçeği Cronbachs Alpha katsayısı 0,896 bulunmuştur. Bu değerler dikkate alındığında çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğu görülmektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

Araştırma bulgularına göre katılımcıların olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi değişkeninin oldukça yüksek ortalamaya sahip olduğu söylenebilir (4.176 ± 0.464). Katılımcıların olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi (2.717 ± 0.688), genel ebeveynleştirilme (2.343 ± 0.696) ve kardeş odaklı ebeveynleştirilme (2.108 ± 0.949) boyutlarına katılımları ise düşük seviyededir.

Araştırmada sosyo-demografik dağılımlarda katılımcıların 30-39 yaş aralığında olanlar (%49.9), iki çocuğu bulunanlar (%36.7), ekonomik durumları orta seviye olanlar (%82.1), lisans düzeyinde eğitim görenler (%43.1), çalışanlar (%57.4) önde gelmektedir. Katılımcılardan, iki kardeşi olanlar (%32.5), üç kardeşi olanlar (%32.8), dört ve üzeri kardeşe sahip olanlar (%34.7), çocuklarının yaş aralıklarına göre 0-6 yaş (%37.8), 7-10 yaş (%31.9), 11-18 yaş (%30.3) dengeli bir dağılım göstermektedir

Araştırmada kullanılan değişkenlerin birbirleri ile ilişkisinin incelendiği Spearman korelasyon analizi bulgularına göre katılımcıların kardeş odaklı ebeveynleştirilmesi ile olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.148$, $p<0.05$). Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların kardeş odaklı ebeveynleştirilmeleri arttıkça daha olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinin geliştiğini söylemek mümkündür.

Tablo 1’de genel ebeveynleştirilmenin ve kardeş odaklı ebeveynleştirmenin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisine etkisinin incelendiği çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamlıdır ($F=4.022$; $p=0.019$). Analiz sonuçlarına göre kardeş odaklı ebeveynleştirmenin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisine pozitif yönlü etkisi ($\beta=0.16$, $p=0.006$) bulunmaktadır. Buna karşılık genel ebeveynleştirmenin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisine istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($p=0.449$). Tabloda yer alan sonuçlara göre katılımcıların çocukluklarında kardeş odaklı ebeveynleştirilmeleri kendi çocukları ile ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Genel ebeveynleştirilmenin ve kardeş odaklı ebeveynleştirmenin olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisine etkisinin incelendiği çoklu regresyon analizi sonuçlarında görüldüğü üzere oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamsızdır ($F=1.484$; $p=0.228$) ve kardeş odaklı ebeveynleştirmenin ve genel ebeveynleştirmenin olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisine istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 1. Genel Ebeveynleştirilme ve Kardeş Odaklı Ebeveynleştirmenin Olumlu ve Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişisine Etkisi

Bağımlı Değişken: Olumlu Ebeveyn Çocuk ilişkisi	Standardize Edilmemiş Katsayıları		Standardize Katsayı	T	p	R ²	F	p
	B	Standart hata	Beta					
Sabit	4.077	0.087		46.712	0.000			
Genel Ebeveynleştirilme	-0.030	0.040	-0.045	-0.758	0.449	0.022	4.022	0.019
Kardeş Odaklı Ebeveynleştirme	0.081	0.029	0.165	2.763	0.006			

Bağımlı Değişken: Olumsuz Ebeveyn Çocuk ilişkisi	Standardize Edilmemiş Katsayıları		Standardize Katsayı	T	p	R ²	F	p
	B	Standart hata	Beta					
Sabit	2.550	0.130		19.538	0.000			
Genel Ebeveynleştirilme	0.019	0.060	0.019	0.310	0.757	0.008	1.484	0.228
Kardeş Odaklı Ebeveynleştirme	0.059	0.044	0.081	1.341	0.181			

Katılımcıların ebeveyni oldukları çocukların yaş gruplarının araştırmada kullanılan değişkenlerde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre çocuğun yaş aralığı olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde ($p<0.05$) ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde ($p<0.05$) anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Buna göre hem olumlu hem de olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde 0-6 yaş grubu çocuğa sahip olan ebeveynlerin 11-18 yaş grubu ve 7-10 yaş grubu çocuğa sahip olan ebeveynlere oranla olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi algıları değişmektedir.

Tablo 2. Çocuğun Yaşına Göre Fark Analizi Sonuçları

Çocuğun yaşı	N	Mean Rank	Ki-Kare	p	Gruplar Arası Farklar	
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	0-6 ¹	135	209.02	22.964	.000	1-2 p=0.027
	7-10 ²	114	174.90			1-3 p=0.000
	11-18 ³	108	145.80			
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	0-6 ¹	135	135.40	39.186	.000	1-2 p=0.000
	7-10 ²	114	206.86			1-3 p=0.000
	11-18 ³	108	204.09			

Katılımcıların ebeveyni oldukları çocuk sayısının olumlu ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır. Ayrıntısı tabloda görüldüğü üzere çocuk sayısı olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır ($p<0.05$). Her iki sonuç bir arada irdelenecek olursa, ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça çocukları ile ilişkileri olumsuz etkilenmekte, çocuk sayıları azaldıkça daha olumlu bir ebeveyn çocuk ilişkisi meydana gelmektedir.

Tablo 3. Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Fark Analizi Sonuçları

Ailedeki çocuk sayısı	N	Mean Rank	Ki-Kare	p	Gruplar Arası Farklar	
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	1 ¹	124	219.53	59.048	0.000	1-3 p=0.000
	2 ²	131	189.31			1-4 p=0.000
	3 ³	90	119.66			2-3 p=0.000
	≥4 ⁴	12	92.67			2-4 p=0.011
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	1 ¹	124	131.47	47.669	0.000	1-2 p=0.000
	2 ²	131	217.73			1-3 p=0.002
	3 ³	90	182.02			1-4 p=0.016
	≥4 ⁴	12	224.75			

Annenin yaşının olumlu ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-

Wallis H testi sonuçları Tablo 4'te görülmektedir. Tabloda yer alan sonuçlar annenin yaşının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre annenin yaşı arttıkça anne çocuk ilişkisi de olumsuz yönde seyretmektedir. Bu sonuçlar Tablo 2'deki (çocuk yaş aralığı) bulgular ile birbirini destekler niteliktedir. Buna göre katılımcıların yaşları arttıkça genel olarak çocuklarının yaşları da artacağından iki sonuç paralellik göstermektedir.

Tablo 4. Annenin Yaşına Göre Fark Analizi Sonuçları

Annenin yaşı		N	Mean Rank	Ki-Kare	p	Gruplar Arası Farklar
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	29 ve altı	82	215.35	13.865	0.001	1-2 p=0.004
	30-39	178	171.56			1-3 p=0.002
	40-49	97	161.92			
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	29 ve altı	82	127.32	27.848	0.000	1-2 p=0.000
	30-39	178	190.12			1-3 p=0.000
	40-49	97	202.29			

Annenin eğitim durumunun annenin kardeş sayısının ebeveyn çocuk ilişkilerinde anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 5'te görülmektedir. Tabloda yer alan sonuçlar annenin eğitim seviyesinin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre lise düzeyinde eğitime sahip ebeveynlerin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde daha olumlu bir görünüm çizdikleri ifade edilebilir. Katılımcıların kardeş sayılarının araştırmada kullanılan değişkenlerde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre annenin kardeş sayısı olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi anlamlı farklılığa neden olmaktadır ($p<0.05$). Farklılığın kaynaklandığı gruplar incelendiğinde annenin kardeş sayısı arttıkça ebeveyn çocuk ilişkisinde azalma görülmektedir.

Tablo 5. Annenin Eğitim Durumuna ve Kardeş Sayısına Göre Fark Analizi Sonuçları

Annenin Öğrenim Durumu		N	Mean Rank	Ki-Kare	p	Gruplar Arası Farklar
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	İlkokul	38	140.49	23.812	0.000	1-3 p=0.007
	Ortaokul	48	130.74			2-3 p=0.000
	Lise	55	213.87			2-4 p=0.007
	Üniversite	154	188.61			
	Lisansüstü	62	185.16			
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	İlkokul	38	167.11	4.678	0.322	
	Ortaokul	48	185.35			
	Lise	55	201.26			
	Üniversite	154	169.83			
	Lisansüstü	62	184.39			
Annenin kardeş sayısı		N	Mean Rank	Ki-Kare	p	Gruplar Arası Farklar
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	2 ¹	116	187.21	1.358	0.507	
	3 ²	117	178.55			
	≥4 ³	124	171.75			
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	2 ¹	116	158.50	7.206	0.027	1-2 p=0.031
	3 ²	117	192.93			
	≥4 ³	124	185.03			

Annenin çalışıp çalışmamasının ebeveyn çocuk ilişkisine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 6’da görülmektedir. Tabloda yer alan sonuçlar annenin iş durumunun olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Buna göre çalışan annelerin çocuklarıyla ilişkileri çalışmayan annelerinkine oranla istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha olumludur.

Tablo 6. Annenin İş Durumuna Göre Fark Analizi Sonuçları

Anninin çalışma durumu		N	Mean Rank	Mann-Whitney U	p
Olumlu Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Çalışıyor	152	191.64	13658.000	0.045
	Çalışmıyor	205	169.62		
Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Çalışıyor	152	191.02	13752.500	0.057
	Çalışmıyor	205	170.09		
	Çalışmıyor	205	176.78		

TARTIŞMA

Ebeveynlik, resmi olarak hamilelikten önce başlayan ve yaşam süreci ile devam eden bir süreçtir. Ebeveynlik, öncelikli amacı çocuk olan bir iştir. Ancak aynı zamanda da ebeveynlerin kendileri için de sonuçları olan yaşam sürecinde bir durumdur. Ebeveynler çocukların günlük iyiliği kadar çocuklarının uzun vadeli gelişimiyle de ilgilenirler. Aynı zamanda ebeveynler, ebeveyn olarak kendileriyle de ilgilenmekte, karşılaştıkları problemlerle en iyi nasıl başa çıkacaklarını da bilmek istemektedirler. Ebeveynler temelde çocuklarının hayatta kalmalarına, sosyalleşmelerine ve eğitimlerine yatırım yapmaktadırlar. Ancak çocukluk dönemi aynı zamanda ilk sosyal bağların kurulduğu, temel insani duyguların nasıl ifade edileceğinin ve okunacağını öğrenildiği ve fiziksel dünyanın anlamlandırıldığı zamandır. Çocuklukta, önce bireysel kişilikler ve sosyal tarzlar da gelişir. Çocukları tüm bu dramatik ilklere götüren ebeveynlerdir (Bornstein,2006).

Ebeveynlik, normalde özellikle bilimsel olduğu düşünülen bir iş değildir. Ancak daha iyi bir ebeveynlik bilgi gerektirmektedir. Ebeveynliğin bilimsel analizlerinin yapılması, ebeveynlik uygulamalarının çocukları nasıl ve neden etkilediğinin anlaşılmasına da ışık

tutmuştur. Çocuklarının eğilimleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme seçimleri iç içe geçmiştir ve birlikte işlemektedir. Başarılı ebeveynlik ise hem adanmışlık, empati ve çocuklara olumlu saygı gibi duygusal bileşenleri hem de çocuklara nasıl, neden bakma gibi bilişsel bileşenleri gerektirmektedir. Ebeveynlik, çocuklukta, çocuğun gelişiminde ve toplumun çocuklara yaptığı uzun vadeli yatırımında merkezidir. Çünkü ebeveyn ve çocuk her etkileşime farklı özellikler aktarmakta ve sonuç olarak her ikisi de değişmektedir. Kısacası, ebeveyn ve çocuk aktif olarak zaman içerisinde birbirlerini inşa etmektedirler (Bornstein,2006).

Yapılan bir çalışmada 2-6 yaşlarında çocuğu olan anne ve babaların kendi ebeveynine bağlanma biçimi ile çocuğuna yönelik ebeveyn tutumu arasında ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre kendi ebeveynini daha demokratik algılayan annelerin daha demokratik tutum sergilediği, ebeveynini olumsuz olarak algılayan annelerin ise daha çok otoriter ve izin verici tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca annenin eğitim düzeyi yükseldikçe kendi annesini daha olumlu algıladığı da saptanmıştır (Parlak, 2020). Aydoğan Arslan (2017), ebeveyn tutum ölçeği ile elde ettiği veriler sonucunda kendi annelerini demokrat olarak adlandıran ebeveynlerin daha demokratik; annelerini otoriter olarak adlandıranların daha otoriter; annelerini aşırı koruyucu olarak adlandıranların daha aşırı koruyucu; annelerini daha izin verici olarak adlandıranların ise izin verici tutumu benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Yine yapılan bir çalışmada ebeveynlerin kendi ebeveynlerinden algıladıkları müdahale, aşırı koruma, çocuktan bağımlı, çalışkan ve faal olmasını beklemeyi içeren aşırı annelik düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Çeceli, 2018). Bir diğer çalışmada çocukluk döneminde otoriter ebeveyn tutumu ile karşılaşan çocukların örselenme yaşantılarının fazla; demokratik tutumda ise örselenme yaşantılarının düşük olduğu görülmüştür (Birlik, 2019).

Analiz sonuçlarına göre çocuğun yaş aralığı olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Buna göre olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde 11-18 yaş grubu çocuğa sahip olan ebeveynlerin 0-6 yaş grubu ve 7-10 yaş grubu çocuğa sahip olan ebeveynlere oranla olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi algıları düşmektedir. Olumsuz ebeveyn ve çocuk ilişkisindeki farklılık ise 0-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynler ile 7-10 ve 11-18 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bu grupta ise 0-6 yaş grubu çocuğa sahip olan ebeveynlerin olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi algısının düşük olduğu görülmektedir. Alanyazında bulgumuzu destekleyen çalışma bulunamamıştır. Ancak eşlerin yaşam biçimi, çocuk doğduktan sonra

fiziksel, sosyal, psiko-sosyal ve ekonomik açıdan değişmektedir. Hayatlarına yeni bir bireyin dahil olmasının yaşanılan ev, evlilik ilişkisi, çocuk bakımı ile ilgili ebeveynin sorumluluk ve stresleri gibi çok sayıda değişken eşlerin yaşamında önemli etkiye sahip olmaktadır. Çocuğun doğumunun ardından ailenin dengesinde geçici süreliğine de olsa bozulabilmektedir (Çamur Duyan, 2018).

Katılımcıların ebeveyni oldukları çocuk sayısının olumlu ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre çocuk sayısı olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Her iki sonuç bir arada irdelenecek olursa, ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça çocukları ile ilişkileri olumsuz etkilenmekte, çocuk sayıları azaldıkça daha olumlu bir ebeveyn çocuk ilişkisi meydana gelmektedir. Alabay (2017) tarafından yapılan bir çalışmada tek çocuğu olan ebeveynlerin, üç ve üzeri çocuğa sahip olanlara göre çocukları ile ilişkilerinde daha az otoriter tutum sergilediklerini saptamıştır. Bir diğer araştırmada da annelerin iki çocuktan sonra ebeveynliğe yönelik ilgilerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Seçer vd., 2008). Seyhan (2020), kardeş sayısı değişkeninin algılanan ebeveyn tutumlarına etkisini de incelediği çalışmada tek çocuk olan bireylerin algılanan demokratik tutum puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bunun ise ailenin çocukla daha fazla ilgilenmesinden kaynaklı olabileceği belirtilmektedir. Aydoğan Arslan (2017), üç ve altı çocuk sahibi olan ebeveynlerin daha demokratik, dört ve üzeri çocuk sahibi olanların ise daha otoriter tutumu benimsediklerini saptamıştır. Birlik (2019) da benzer şekilde çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin daha gevşek ya da otoriter tutumu benimsediği sonucuna ulaşmıştır.

Annenin yaşının olumlu ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre annenin yaşının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılık oluşturmazken ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre annenin yaşı arttıkça anne çocuk ilişkisi de olumsuz yönde seyretmektedir. Buna göre katılımcıların yaşları arttıkça genel olarak çocuklarının yaşları da artacağından iki sonuç paralellik göstermektedir. Kırman (2017), genç annelerin (26–30 yaş arası) ebeveynliğe daha fazla ilgi duyduğu sonucuna ulaşmıştır. Ebeveyn çocuk ilişkisinde aşırı koruyucu tutum ile ilgili yapılan bir çalışmada 35 yaş ve üzeri annelerin daha çok aşırı koruyucu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Aktürk, 2015). Aydoğan Arslan (2017), ebeveyn tutumları ile yaş değişkenini

incelediği çalışmasında 26-45 yaş aralığında olan ebeveynlerin 25 yaşın altında ve 46 yaşın üstünde olan ebeveynlere göre daha demokratik olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Annenin eğitim düzeyi ve bilgisi, çocuğun gelişimini, beslenme (Keleş Ertürk, 2019; Keleş Ertürk vd.,2019), okula hazırlık ve ebeveyn tutumu (Keleş Ertürk ve Alakoç Pirpir, 2021) gibi farklı yönlerden etkilemektedir. Bu çalışmada da annenin eğitim durumunun ebeveyn çocuk ilişkilerinde anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre annenin eğitim seviyesinin olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre annenin eğitim seviyesi arttıkça olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde azalma görülmektedir. Özyürek vd. (2019) tarafından yapılan bir çalışmada lisans mezunu annelerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu ve demokratik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alabay (2017) lisansüstü mezunu olan ebeveynlerin, ilkokul ve önlisans mezunu olan ebeveynlere göre daha az aşırı koruyucu tutum benimsediğini saptamıştır. Yine bir diğer çalışmada ilköğretim mezunu olan annelerin ebeveynliğe yönelik ilgisinin üniversite mezunu annelere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Seçer vd.,2008). Öğrenim düzeyi daha düşük olan annelerin çocukları ile ilişkisinin daha olumsuz olduğu ve daha çok çatışma yaşadığı da ortaya çıkan başka bir bulgudur (Saygı, 2011). Yine Eroğlu (2014) tarafından yapılan çalışmada da eğitim düzeyi arttıkça demokratik ve eşitlik tutumunda artış olduğu görülmüştür. Fox vd., (1995), Tatlı vd. (2012) ve Ayyıldız (2005) da çalışmalarında benzer sonuçları bulmuştur.

Katılımcıların kardeş sayılarının çalışmada kullanılan değişkenlerde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre annenin kardeş sayısı, çocukluk yaşantısı, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi, genel ebeveynleştirme ve kardeş odaklı ebeveynleştirmede anlamlı farklılığa neden olurken olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı herhangi bir farka neden olmamaktadır. Farklılığın kaynaklandığı gruplar incelendiğinde daha az kardeşe sahip bireylerin daha olumlu çocukluk yaşantısına sahip olduğu, bireylerin kardeş sayıları arttıkça olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi, ebeveynleştirme ve kardeş odaklı ebeveynleştirmenin daha da arttığı görülmektedir. Alanyazında bulgumuzu destekleyen çalışmaya rastlanmamıştır.

Annenin çalışıp çalışmamasının ebeveyn çocuk ilişkisine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre annenin iş durumu olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisinde anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermektedir. Buna göre çalışan annelerin olumsuz ebeveyn çocuk ilişkileri çalışmayan annelerinkine oranla istatistiksel açıdan anlamlı şekilde

yüksektir. Işık (2018) tarafından yapılan bir çalışmada da çalışan annelerin çocuklarının, çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha kavgacı-saldırgan oldukları saptanmıştır. Katılımcıların gelir durumları iyileştikçe olumlu ebeveyn ve çocuk ilişkisinin de geliştiği görülmektedir. Eroğlu (2014) da çalışmasında düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumlarının fazla olduğu, gelir seviyesi arttıkça demokratik tutumun da arttığı ve baskı ve disiplinin ise azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Fox vd. (1995) de benzer şekilde gelir düzeyi düşük annelerin daha az olumlu ebeveynlik uygulamalarına sahip olduğunu tespit etmiştir. Yine Conger vd. (1993) tarafından yapılan çalışmada ekonomik sıkıntının, yoksulluk ve olumsuz ruh hali arasında aracı role sahip olduğu aynı zamanda da yoksulluk durumunun hem ekonomik baskıdan hem de ebeveynlerin depresif durumlarını etkileyerek aile etkileşimi üzerinde etkili olabileceği saptanmıştır Seyhan (2020).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre çocuğun yaş aralığı ve çocuk sayısının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumlarının olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin yaşının olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin eğitim durumunun olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile; annenin kardeş sayısının çocukluk yaşantısı, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi, genel ebeveynleştirme ve kardeş odaklı ebeveynleştirme ile; annenin iş durumunun olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Buna göre ebeveynlerin çocukluk dönemindeki yaşantıları kendi çocukları ile ilişkisini diğer değişkenler ile (eğitim düzeyi, kardeş sayısı vb.) etkileyebilmektedir. Sağlıklı bir çocukluk geçirmenin sağlıklı bir çocuk yetiştirme ile önemli ilişkisi nedeniyle ebeveynlere yönelik eğitimlerin, seminerlerin, farkındalık çalışmalarının kurumlar veya bireysel araştırmacılar tarafından yapılması önerilmektedir.

Çıkar çatışması beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Yazının ortaya çıkması ve sürdürülmesine katkıda bulunma: AY

Plan, tasarım: AY

Veri toplanması/ toplanan verilerin analize hazırlanması için işlemesi: AY

Literatürün gözden geçirilmesi: AY

Kaleme alma ve düzeltmeler: AY

Kontrol etme ve gözden geçirme: AY

KAYNAKLAR

Aktürk, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Akün, E. (2017). Çocuklukta ebeveynleşme yaşantılarının özellikleri ve birey üzerindeki etkileri. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 5(10), 219-246.

Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174. doi: 10.24130/eccd-jecs.196720171234.

Aydoğan Arslan S. (2017). *Ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantısı ve bazı demografik özellikleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin.

Aytaç, B., Çen, S. & Yüceol, G. P. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25 (3), 209-221.

Ayyıldız T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Barnett, B. & Parker, G. (1998). The parentified child: early competence or childhood deprivation?. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 3(4), 146-155.

Birlik, E. (2019). *Ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Bornstein, M. H. (2006). Parenting Science and Practice. K.A.Renninger, I.E.Sigel (Ed.). *Handbook Of Child Psychology Sixth Edition Volume Four: Child Psychology in Practice (p.893-949)*. John Wiley & Sons, Inc.

Burnett, G., Jones, RA, Bliwise, NG ve Ross, LT (2006). *Family unpredictability, parental alcoholism, and the development of parentification*. *The American Journal of Family Therapy*, 34 (3), 181–189. <https://doi.org/10.1080/01926180600550437>

Burton, S., Hooper, L. M., Tomek, S., Cauley, B., Washington, A., & Pössel, P. (2018). The mediating effects of parentification on the relation between parenting behavior and well-being and depressive symptoms in early adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 4044–4059. doi:10.1007/s10826-018-1215-0.

Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik veriler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Byng-Hall, J. (2008). The significance of children fulfilling parental roles: implications for family therapy. *Journal Family Therapy*, 30(2), 147-162.

Conger, R. D., Conger, K. J., Elder, G. H., Lorenz, F. O., Simons, R.L. & Whitbeck, L. B. (1993). Family economic stress and adjustment of early adolescent girls. *Developmental Psychology*, 29(2), 206–219. doi:10.1037/0012-1649.29.2.206.

Çamur Duyan, G. (2018). Aile Yaşam Döngüsü. (K.Tepeli, E.Durualp, Ed.).*Aile Yaşam Döngüsü* (s.90-112). Hedef CS Basın Yayın.

Çeceli, E. (2018). *48-60 ay arası çocuğa sahip ebeveynlerin anne babalarından algıladıkları tutumlar, anne babalarına bağlanma stilleri ile kendi anne babalık tutumları arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Demiriz, S. & Öğretir, D. A. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.

Demirutku, K. (2007). *Parenting styles, internalization of values, and self-concept*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Durualp E. & Durualp, E. (2018). Ailenin tarihsel gelişimi ve değişimi. (K. Tepeli, E. Durualp, Ed), *Aile yaşam döngüsü* (s.40-68) Ankara Hedef Yayınları.

Emre, O. (2016). Ebeveynleştirmenin çocukların gelişim sürecine etkisi. İnönü Üniversitesi *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 29-34.

Eroğlu, M. (2014). *0-6 yaş arası çocuğa sahip anne babaların sosyo ekonomik durumlarının ve benlik saygılarının çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Fox, R. A., Platz, D. L. & Bentley, K. S. (1995). Maternal factors related to parenting practices, developmental expectations, and perceptions of child behavior problems. *The Journal of Genetic Psychology*, 156(4), 431-441.

Haxhe, S. (2016). Parentification and related processes: Distinction and implications for clinical practice. *Journal of family psychotherapy*, 27 (3), 185-199. doi: 10.1080/08975353.2016.1199768

Hooper, L.M., Doehler, K., Wallace, S.A. & Hannah, N.J. (2011). The Parentification Inventory: Development, Validation, and Cross-Validation, *The American Journal of Family Therapy*, 39:3, 226-241, doi: 10.1080/01926187.2010.531652.

Işık, H.K. (2018). *Çalışan/çalışmayan ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları ve bu tutumların 5-6 yaş grubu çocukların davranış problemleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

İplikçi, A. B. & Şahin-Acar, B. (2019). Kim ebeveyn? 12-yaş çocuklarının ebeveynleşme davranışlarını yordayan etkenler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(84), 1-15.

Kağıtçıbaşı, C. & Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied Psychology*, 54, 317–337. doi:10.1111/j.1464 0597.2005.00213.x

Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (21. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keleş Ertürk, C. & Önay Derin, D. (2019). “Nutrition Literacy At Mothers Who Has Children Between The Ages Of 3-6”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(37):3068-3075.

Keleş Ertürk, C. & Alakoc, Pirpir, D. (2021). “Analysis Of The School Readiness Of The Childs At The Age Of 5-6, In Terms Of The Factors For The Child, Parents And Home Environment” *International Social Sciences Studies Journal*, Vol:7, Issue:80; pp:1299-1315.

Keleş Ertürk, C., Doğan, Ö.F., Yıldırım, B., Köroğlu, A.Y., Demirel, Ö., Çoban, Ç. & Önay Derin, D. (2019). “3-6 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(52): 7240-7248.

Kırman, A. & Doğan, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 28-49.

Köyden, D. & Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Cinsiyetin ve Ebeveynleşmeden Algılanan Yararın Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81), 28-40.

Kuzgun Y. (2019). Rehberlik ve Psikolojik Danışma, 15.Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Macfie, J., McElwain, N.L., Houts, R. M. & Cox, M. J. (2005). Intergenerational transmission of role reversal between parent and child: dyadic and family systems internal working models. *Attach Hum Dev.*, 7(1):51-65. doi: 10.1080/14616730500039663.

Manap, A. (2015). Çocukluk Yaşantıları Ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 822-82

Özyürek, A, Özkan, İ, Begde, Z. & Yavuz, N.F. (2019). Çocuğu ilkokula devam eden ebeveynlerin çocuk yetiştirme görüş ve tutumları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 323-340. doi: 10.17152/gefad.418978.

Parlak, A.G. (2020). *Ebeveynin bağlanma biçimi ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe 'ye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Örneklemi)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Seçer, Z., Çeliköz, N. & Songül, Y. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 413-428.

Seyhan, Y.E. (2020). *Ortaokul öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumlarının akran zorbalık ve mağduriyeti ile sanal zorbalık ve mağduriyet üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Tatlı, S., Selimoğlu, H. & Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 101-114.

Uzunsakal, E., Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.

Yalın, A., Oral, N., Gökler, I. & Yılmaz, B. (2007). Aile terapisi. (A.Soykan Aysev, Y. Işık-Taner, Ed.), *Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları* (917-932). İstanbul: Golden Print.

Yavuzer H. (1990). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul, Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı* (31. Baskı). Ankara, Özgür Yayınları

Zencir, T. & Haskan Avcı, Ö. (2019). Development of the Parentified Child Scale-Adult Version: A reliability and validity study. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 531-553.